

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №47
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)
«11» шілдеге» 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «10» шілде күні 20 сағаттан «11» шілде күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 10.07.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «11» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-25 мм) найзағай, бұршақ болуы мүмкін. Солтүстік-батысқан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-батысқан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-батысқан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, днем порывы 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, днем порывы 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Күндіз кей жерлерде шаңды дауыл. Жел солтүстік-шығыстан бастысқа ауыспалы, күші 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 30-35 жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28, кей жерлерде 31 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм). Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 7, күндіз 22-27, кей жерлерде 17 градус жылы.

2024 жылғы 10 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын салдарынан, су деңгейінің көтерілуі бақыланды. Мыңжылқы – Кіші Алматы ө., Сарысай ө. сағасынан төмен – Кіші Алматы қ., Медеу – Кіші Алматы, Просвещенец д/ү – Батарейка ө., Бұтақ а. – Бұтақ ө., Таутүрген а. – Түрген ө., Есік қ. – Есік ө. және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 12 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 4 °С-тан 21 °С оң мән аралығында.

**2024 ж. "10" шілдедегі
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 09.07	Мин. 10.07	08 сағ. 10.07	Күндіз 09.07	Түнде 10.07	Орт. 09.07	08 сағ. 10.07	Орт. 09.07	Макс. 09.07	08 сағ. 10.07		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	10.0	4.0			6.0							
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			7.0			268	268				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			575	573				-2	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	17.5	9.2		6.6	11.2							
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			15.0			285	285	3.51	3.56	3.56	+1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0		22.0	119	120				+3	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			19.0			54	57	0.20	0.20	0.22	+4	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0		20.0	197	196	3.39	3.48	3.30	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			19.0		20.0	256	258				+3	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			12.0			322	322	5.42	5.42	5.42	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			18.0			280	279				-1	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0		7.0	92	91				-2	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			18.0			291	286	3.84	4.17	3.29	-2	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0		18.0	215	215	1.51	1.51	1.51	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0		28.0	305	301	8.91	9.71	8.12	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			21.0		7.0	124	133	10.6	11.7	14.2	+12	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			19.0		15.0	229	230				+3	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			20.0		20.0	200	202				+4	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	14.0	7.0		5.8	5.2	188	197				+12	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				13.0			135	126				+2	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				14.0			252	252	17.7	17.7	17.7	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							128	128	4.70	4.77	4.77	+1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«11» шілдеге» 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. ауа температурасы төмендеді. Мұздықтардың еруі баяулады. Жауын-шашынның түсуінен салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты мұздықтардың еруі баяулады. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-25 мм) найзағай, бұршақ болуы мүмкін. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.
	Күнгеі Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты баяулады. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасы көтерілуде. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты баяулады. Күндіз өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.